שילוח הקן פרק שנים עשר חולין קמא.

ליתני רובדי אילן. תע"ג דדמיא לרביעה וכ"ש מעופפת: ה"ג א"כ ליכתוב והאם רובכם עליהן: לאקושי אפרוחין לציצים. למפטר מפריחים: וציצים לאפרוחים. למפטר מוזרות. ועל כרחך קן מ"מ לרבות ביצה אחת ואפרוחים וציצים מורמיה דקרא הוא למיקט רבים כרוב קנים: **מתני'** נטל את הכיליס ואת"כ חזר האם עליהם פטור מלשלח. דכיון דנטל את הכיליס הוה ליה קן מזומן: **גמ'** ואימא. תשלח לאתויי עוד פעם שניה ומו לא: א"ל שלח לעולם משמע. ורבוי דתשלח להכי הוא לאתא: אין לי. דלריך שלוח אלא לדבר הרשות: **לדבר מצוה.** כגון קן יולדת וטהרת מצורע מנין מ"ל תשלח: הא לאו הכי ה"א לדבר מצוה. לא בעי שלוח והא שלוח עשה וא"א הוא תשלח ולא תקח ואין עשה של ולקח למטהר[ד] דוחה את שניהם: לא לריכא דעבר ושקליה. ותשמועינן דאחר ומשלח ומי לא רבי דבר מצוה ה"א דהיכא דעבר ונטלה דבכר עבר על לאו דלא תקח מו לא קאי כאפיה עשה דטהרת מצורע אלא עשה דשלוח דאכתי בעמוד ושלח קאי ואימא לידחייה. ולקמן פריך מאי אולמיה דעשה דמצורע מעשה דשלוח דנימא דנידחייה לאיצטריך לרבוי: דלאו עבריה. הלאו כבר עבר עליה: הניחא למאן דאמר. במסכת מכות (דף טו.): קיימו ולא קיימו. כל מצות ל"ת שיש בה קום עשה כגון זה שניתק הלאו לעשה דמשמע לא תקח ואם [ו]לקחה קיים עשה שבה כשהטרו בו לא תקח ולקחה ושלחה בתוך כדי דבור של התראה פטור ואע"פ שעבר על לא תקח דלכך נתקו לעשה לומר אם עברת על אזהרה זו עשה זה והפטר לא קיים עשה שבה תוך כדי דבור דקי"ל[ה] תכ"ד כדבור דמי כי עבר על התראה חייב אפילו שלחה אחר זמן הכא נמי איכא למימר עבריה ללאו משלקתה ולא שלחה והשתא עשה הוא דאיכא ס"ד אמינא ליתי עשה ולידחי עשה להכי אינטריך קרא: אלא למאן דאמר בטלו ולא בטלו. בטל עשה שבה לגמרי שאין יכול לקיימו עוד כגון ששחטה מייב לא בטל עשה שבה כל זמן שלא שחטה אע"פ שלא שלח מיד כשהטרו בו פטור וה"נ כל זמן שלא שחטה לא עבריה ללאו דבעמוד ושלח והפטר קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא בעי קרא כלל לדבר מצוה ואמא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: **ומו לרבי יהודה דאמר.** במתני' לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח האם אבל כשתמצאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא מו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה ליכא ולא בעי שלוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו בעמוד ושלח קאי: **על מנת לשלחה.** ואפילו לרבי יהודה בעמוד ושלח קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה מו ליכא לאו דהא כבר לקחה בהיתר ומו לא קרינא ביה לא תקח ועשה איכא וס"ד ליתי עשה דמצורע ולידחייה להכי אינטריך קרא: **ומאי אולמיה.** דעשה דמצורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחייה: **ימחה על המים.** פרשת סוטה יש בה הזכרות הרבה כתובות: **אסור בשמים המטר.** כמאן דאמר במועד קטן (דף ז:) ימי ספירו וקל ומומר לימי חלוטו: **אהלו זו אשתו.** שובו לכם לאהליכם (דברים ה) לנשותיכם שאמרתים לכם ואמרתי אל תגשו אל אשה (שמות יט): **מתני'** טעמא דרבי יהודה לוקה מפרש בגמרא: **ואינו משלח.** דאיסור דעבר עבר: **אין לוקין עליו.** דלהכי נתקו לעשה לומר אם עבר על הלאו יעשה זאת ויעבור לא תקח האם ואם לקח שלח משלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו.** אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה ולריך לשלח[ו] אחר לקיחה משמע ולמאן דתני בטלו ולא בטלו בעי עד שישחטו אותה ואי לא לא לקי: **גמ' כשלחה.** כגון לא תגזול והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה משמע דאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע.** הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמצא קן שלח תשלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגזלה.** אף על פי שכתוב אחרון בפרשה על כרחך לאו שניתק לעשה הוא שאין השבה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזול נמצא העשה נעטווה לאחר גזילה:

רבי

לא צריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה ב) כו'. מכאן קשה לפי' ריב"ן כפ' אלו עוברין (פסחים דף מז:) דאמר אחריש לא ליתייב הואיל וחזי לכמויי בהו דם לפור והקשה והא יום טוב עשה ולא תעשה הוא ותירץ דהכי דלא דמי מיהו אם עבר על אותו לאו אינו לוקה דהא דלא דמי היינו משום עשה אבל הכאו כמאן דליתיה דעשה דמי ליה והכא משמע דכל זמן דלא עבר ושקלה איכא עשה ולא תעשה ולריך לומר לפירושו שמא דוקא לענין דלא לקי על אותו לאו אבל לא מדמי ליה לגמרי:

מי ליתני רובדי אילן וכ"ש מעופפת מעופפת איצטריך ליה דאפי' כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלח והאגן תגן בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח אמר רב יהודה כי קתני מתניתין[ו] בנוגע מן הצד: אין שם [ז]אפרוח וכו': א"ל ההוא מרבנן לרבא אימא איפכא אין שם [ח] אפרוח אלא אחד או ביצה אחת פטור מלשלח דבעינן אפרוחים או ביצים וליכא היו שם אפרוחים מפריחים או ביצים מוזרות חייב לשלח שנאמר קן קן מכל מקום אם כן נכתוב קרא והאם רובצת עליהם מאי [1]והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לאקושי אפרוחים לביצים וביצים לאפרוחים: **מתני'** [א]שלחה וחזרה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר [2]שלח תשלח את האם [3]אמר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב שנאמר שלח תשלח את האם [4]נטל את הבנים והחזירן [ב]לה ואח"כ חזרה האם עליהן פטור מלשלח: **גמ'** א"ל ההוא מרבנן לרבא [ג]ואימא שלח חדא זימנא תשלח תרי זימנין א"ל שלח אפילו מאה פעמים תשלח אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תשלח מכל מקום א"ל ר' אבא בריה דרב יוסף בר רבא לרב כהנא אלא טעמא דכתב רחמנא תשלח הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה לא עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה לא צריכא דעבר ושקלה לאם דלאו עבריה עשה הוא דאיכא ליתי עשה ולידחי עשה קמ"ל הניחא למאן [ד]דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו כמה דלא שחטה לא עבריה ללאו ותו לר' יהודה דאמר שלח מעיקרא משמע אפי' עשה נמי ליכא אלא אמר מר בר רב אשי כגון שנטלה על מנת לשלח דלאו ליכא עשה הוא דאיכא וליתי עשה ולידחי עשה [ה] מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה סלקא דעתך הואיל ואמר מר [ו]גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים והאי מצורע כיון [ז]דכמאה דלא מטהר אסור בתשמיש המטה דכתיב [3]וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים אהלו זו אשתו מכאן שאסור בתשמיש המטה א] מהו דתימא כיון דאסור בתשמיש המטה ליתי עשה דידיה ולידחי עשה דשלוח הקן קמ"ל: **מתני'** [ח]הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים [ה]משלח ואינו לוקה זה הכלל [ו]כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין לוקין עליה: **גמ'** בעי רבי אבא בר ממל טעמא דרבי יהודה משום דסבר לאו שניתק לעשה לוקין עליו או דלמא בעלמא סבר לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו והכא היינו טעמא משום דקסבר שלח מעיקרא משמע תא שמע גנב וגזלן ישנן בכלל מלקות דברי רבי יהודה והא הכא דלאו שניתק לעשה הוא דרחמנא אמר [1]לא תגזול [5]והשיב את הגזלה שמע מינה טעמא דר' יהודה משום דקסבר לאו שניתק לעשה לוקין עליו אמר ליה ר' זירא לאו אמינא לכו כל מתניתא דלא תניא בי רבי

מסורת הש"ס

א) [נכס"א: מתניתא], ב) [נ"ל אלא אפרוח], ג) [נ"ל קלט.], ד) [נ"ל לקן כך איתא בתוספתא שבמשניות], ה) כ"מ לא., ו) [מכות טו. מח.], ז) [שבת קנח. פוסק נג: נדרים סו: מכות יח.], ח) מכות מח. ח., ט) [ויקרא יד.], י) לקחת שלח קיים וכו'. כל"ל רש"ל, כ) [נדרים פז.], ל) נכ"א נוסף: דשלח,

תורה אור השלם

1. כי יִקָּרֵא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכֹל עֵץ אוֹ עַל הָאָרֶץ אֶפְרֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים: דברים כב ו
2. שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לְךָ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים: דברים כב ז
3. וכבס המטהר את בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֹר וְאַחַר יָבוֹא אֶל הַמַّחֲנֶה וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת יָמִים: ויקרא יד ח
4. לֹא תַעֲשֹׁק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא יָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר: ויקרא יט יג
5. וְהָיָה כִּי יַחֲטֶא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הֻפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא: ויקרא ה כג

הגהות הב"ח

(ח) גמ' ואיפכא אין שם אלא אפרוח אחד: (ב) שם ומאי אולמיה:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) גמ' מהו דתימא כיון דאסור בתשמיש המטה. ר"ב עי' מיל דף נח ע"ב בתוס' ד"ה הר"ף וכו' ישנים בפה"ד ס"ס בשם סוגיין ליתי ל"ת ועשה וי"ע דהאין נאמר רק מדחיית עשה: ב) תוס' ד"ה לא לריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה וכו'. ר"ב עי' על דברהיים ביכין שמועה כלל ר"כ דף פב ע"ח:

עין משפט נר מצוה

בה א ב ג מרי פרי"ג מהלי' שמיטה הלי' ה ו ז סמג עשין קפ טושי"ע יר"ד סי' רלב סעיף ה:
בו ד מרי פרי"ל מהלי' טומאת לרעת הלי' ח:
בז ה מרי פרי"ג מהלי' שחיטה הלי' ח ופרי"ש סמג עשין קפ טושי"ע יר"ד סי' רלב סעיף ו:
בח ו מרי פרי"ם מהלי' סנהדרין הלי' ג:

מוסף רש"י

פטור מלשלח. דהא כיון דחכה כהו מזומן קרינא כהו (לעיל קלט.). קיימו ולא קיימו. בלאו הניתק לעשה, קיים את העשה פטור, לא קיימו חייב, שהעשה מוקטע של לאו הוא ואין הלאו מלוי בביטול העשה, שמשעה שעבר הלאו נגמר, אבל העשה ניתן לעקור המלקות ולכשיבא ל"ד לו יקיים העשה ויפטר לו ילקה (מכות טו.). בטלו ולא בטלו. בטל את העשה חייב על הלאו, לא בטל את העשה פטור, שהלאו מלוי בביטול העשה ואינו נגמר עד שיבטל את העשה דדיס ביטול עולם שלא יוכל להתקיים פוד (שם). שמו של הקב"ה. שכתב בתגילה יתן ה' אויבך וגו', דדכתיב ובחב את כל האלות האלה וגו' (סוכה נג:). ימחה על המים. דכתיב בסוטה ומחה אל מי המרים והרבה הוכרות ומחה (מכות יא.) לבדוק את הסוטה ואם עטורה היא יהא שלום ביניהם (סוכה שם). לוקה ואינו משלח. קסבר שלח מעיקרא משמע, לא תקח האם אלא שלחה קודם לקיחה, ואע"ג דכתיב כתר לא תקח, לאו למימרא דאם לקחת שלח ויכול לאו שניתק לעשה, אלא לאו שקדמו עשה הוא (מכות מז. וכנ"ל שם יז.). משלח ואינו לוקה. קסבר שלח אחר לא תקח משמע דכתיב, והוה ליה ניתק לעשה ואם לקחת שלח (שם ושם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com